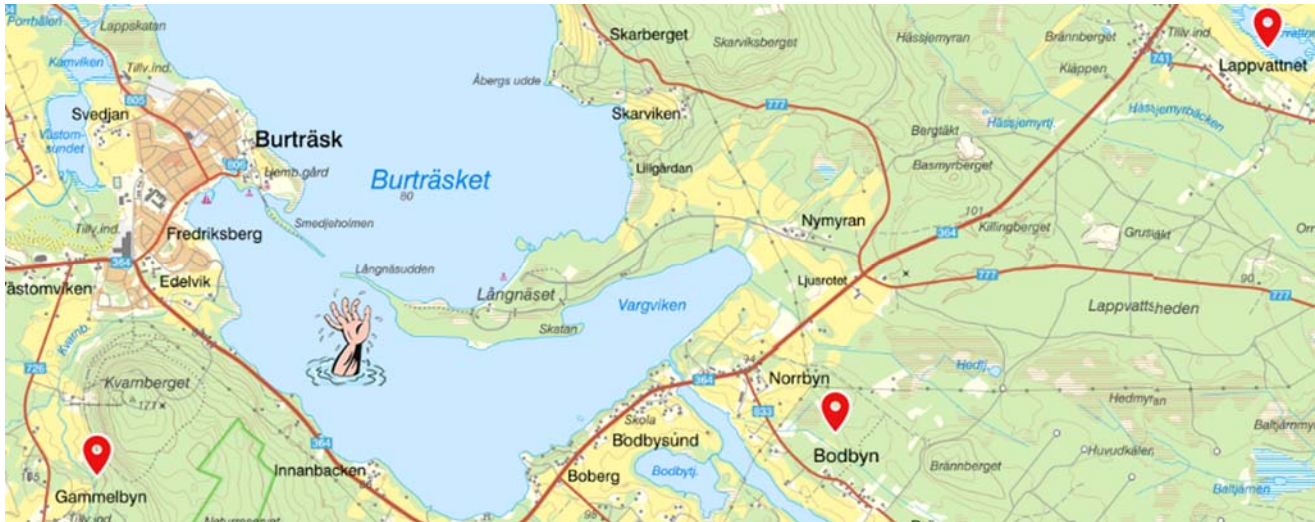

Drunkningar i sjöar

1786-10-14 Södra Burträsket

Den ungefärliga platsen för drunkningen och platserna som de omkomna var ifrån

Den första kända stora drunkningsolyckan i Burträskbygden skedde lördagen 14 oktober 1786. Eftersom de åkte en lördag så var nog målet att övernatta i kyrkstugorna inför högmässan dagen därpå.

Det är oklart hur olyckan gick till men kanske blåste det då mycket på Burträsket. Det fanns troligtvis också män ombord på båten men de lyckades isåfall rädda sig.

Tre vuxna kvinnor och två barn omkom:

- 41-åriga Catharina Jonsdotter från Bodbyn 14
- 38-åriga Sara Andersdotter från Burträsk Gammelbyn 24
- 6-åriga Maria Catharina dotter till Sara Andersdotters från Gammelbyn 24
- 39-åriga Catarina Jacobsdotter från Lappvattnet 7.
- 1-åriga Stephan Jacobsson som var Catarinas brorson från Lappvattnet 7.

*Rodd mot undergången
(AI-genererat)*

1928 Kyrkbåt från Burträsk med sittbänkar längs långsidan (Ragnar Jirlov/Skellefteå museum, färglagd).

Ekanl"häpen" ägdes av fyra familjer gemensamt. Nedanför kyrkan i Burträsk fanns en lång brygga där båtarna låg sida vid sida.

1812-10-16 Stora Bygdeträsket

Båten gick från Tallån mot Bygdeträsk. Ute på Västerbottens största sjö så kantrade båten och alla nio ombord drunknade (Lantmäteriet)

Några män från Bygdeträsk hade arbetat några dagar på de gemensamma ägorna vid Tallån. Men nu var det fredag och dags att åka hem till familjerna som alla fanns i Bygdeträsk så när som bonden Anders Burfjäll som hade sin i Gammelbyn i Burträsk. Dessutom måste kyrkoplikten uppfyllas under söndagen

Det man vet är att båten förläste på hemvägen och alla nio omkom. Men hur olyckan gick till är det ingen som vet. En gammal kvinna på Talludden ska ha hört ropan men hon kunde ingenting göra.

En möjlig orsak är att det dracks brännvin innan avfärden. Det blev kanske ordväxling och bråk som ledde till att båten kantrade?

En annan möjlig orsak är att en nordlig storm tog tag i den tungt lastade båten när den lämnade det lä som Talludden erbjöd.

En tredje orsak kan ha varit att båten sprungit läck. Rester av båten påstås ha flutit i land i närheten av Östra Blisterliden och då skulle man ha funnit hål i båtens sidor som försökt tätas med kläddrester.

Vad som hände får ingen veta. Det kan t.o.m. ha varit en blandning av alla orsakerna. Men nio män drunknade varav åtta från Bygdeträsk och ingen av kropparna har återfunnits.

De drunknade efterlämnade 6 änkor och 27 barn. Året därpå skulle det också födas två barn som aldrig fick se sin far.

* * *

De drunknade var enligt kyrkböcker följande:

1. 46-åriga nämndemannen Johan Pehrsson som efterlämnade 5 barn. Hans hustru Beata hade dött i barnsäng några månader tidigare och fyra barn hade förlorats tidigare.

20-åriga dottern Sara Margaretha dog samma år av en okänd sjukdom. 17-åriga Christina hann få tre barn innan hon dog 30 år gammal. 15-åriga Anders hann få sju barn innan han avled 41 år gammal. Beata hann inte glädjas åt sin 12-års dag eftersom fadern dog då men hon levde till dess hon var 72 år gammal efter åtta födda barn samt ettåriga Johannes som aldrig hann fylla 2 år.

2. 45-åriga bonden Anders Mårtensson efterlämnade hustru och 4 barn. Tre barn hade avlidit tidigare. De som blev kvar var 44-åriga hustrun Beata, 16-åriga sonen Mårten, 15-åriga Anders, 9-åriga Catharina Margareta och 5-åriga Beata Christina.

3. 35-åriga bonden Zachris Pehrsson efterlämnade hustru och 3 barn. De som blev kvar var 33-åriga hustrun Catharina, 6-åriga Maglena Christina, 5-åriga Pehr samt 2-åriga Olof. Zachris var bror till Isac och Per Pehrsson som också drunknade.

4. 35-åriga bonden Anders Pehrsson efterlämnade hustru och 4 barn. Ett barn hade de förlorat tidigare. De som blev kvar var 33-åriga hustrun Magdalena, 7-åriga Catharina Elisabet, 5-åriga Magdalena samt 2-åriga Pehr. Maria Christina föddes först sommaren därpå.

5. 34-åriga bonden Isac Pehrsson efterlämnade hustru och 3 barn. De som blev kvar var 28-åriga hustrun Maja Greta, 4-åriga sonen Mårten, 2-åriga Anders samt 1-åriga Erik Gustaf.

6. 31-åriga bonden Pehr Pehrsson efterlämnade hustru, 2 styvsöner och 3 egna barn. De som blev kvar var 34-åriga hustrun Helena, 11-åriga styvsonen Johan. 9-åriga styvsonen Nils, 6-åriga dottern Maglena, 5-åriga Pehr samt 3-åriga Zachris.

7. 30-åriga bonden Anders Burfjäll bosatt i Gammelbyn Burträsk efterlämnade hustru och tre barn. Tre hade förlorats tidigare

De som blev kvar var 23-åriga hustrun Catharina, 5-åriga Anna Maria, 4-åriga Eva Katrina och 2-åriga Maglena Christina. Anders Gustaf föddes i februari 1813 och fick aldrig träffa sin far.

8. 20-åriga drängen Jonas Larsson var ogift och hade inga barn.

9. 18-åriga drängen Mathias Larsson var ogift och hade inga barn. Han var bror till Jonas.

* * *

Den 13 juli 2024 invigdes en minnessten utanför museum Torfrid Olsson i Bygdsiljum. Vid ceremonin medverkade musik- och berättarprofilen Thomas Andersson. Han spelar stycket "Till far" som nedtecknades 1927 av Elov Nikanor Olofsson från Rödningsheden utanför Bygdsiljum utifrån uppgifter från en gammal man.

"Till far" handlar inte så mycket om olyckan som den sorg och oro de efterlevande kände inför framtiden. För att försörja sig och barnen gifte alla sex änkorna om sig under åren 1813-1816.

1924-07-13 Minnesstenen innehåller tyvärr en del felaktigheter

1844-07-11 Andersvattnet

*Det är synnerligen osäkert var drunkningen skedde men en tänkbar plats är enligt bild.
(Lantmäteriet)*

De tre soldaterna hade varit på övning i Gumboda och var nu på väg hem. De var

- Corporalen Pehr Jakobsson Qvist f 1806 i Bygdeträsk och nu väg hem till sitt soldattorp där
- Valthornisten Carl Johan Larsson Lind f 1819 i Gammelbyn Burträsk och nu på väg mot hemmet i Mjödvattnet.

- Fältjägaren Fredrik August Larsson Åman f 1822 i Gammelbyn Burträsk på väg hem mot Åbyn Burträsk. Han var bror till Carl Johan.

När de kom till Andersvattnet så stannade de, enligt en version, till i en gård och förfriskade sig med en kanna brännvin. Enligt en annan version så köpte de spriten i handelsboden i Andersvattnet

Tanken var att därefter så skulle de därefter till Bygdeträsk där Qvist hade sitt torp och sedan skulle Lind och Åman fortsätta den genaste vägen till kronobygget i Sikfors.

Färden skulle nu fortsätta med båt. Med på båten var också två drängar. Kanske för att ro båten fram och tillbaka.

De kom söderifrån fram till Andersvattnets sydöstra hörn. Därefter vandrade de antingen runt sjön eller så rodde de längs den.

Kanske valde att vandra och tog bara båten den sista delen av sträckan till Qvists soldattorp i Bygdeträsk. En tänkbar plats är då enligt bilden

Men detta är en gissning. Drunkningen kunde ha skett var som helst på sjön.

Onyktra män i en tungt lastad liten båt ... Båten kantade och de fem männen föll i vattnet.

(AI-genererat)

Det måste ha funnits ögonvittnen för man såg hur simkunnige Qvist drogs ned i djupet av sina panikslagna medpassagerare. Soldaterna drunknade men drängarna klarade sig.

När länsman anlände till olycksplatsen var kropparna återfunna. Man hittade också de omkomnas gevär och övrig utrustning så när som på en bajonett.

Korpral Qvist blev 38 år och hade vid sin död varit korpral i endast ett år. I soldattorpet väntade hustru och åtta barn 1 till 15 år gamla. Nu var de utan både far och försörjning.

De fick 17 Riksdaler och 14 skilling i begravningshjälp utbetald i augusti året därpå. Änkan och barnen bodde kvar i byn under mycket knappa förhållanden.

1875-06-10 Neboträsket

*Drunkningsplatsen
(Lantmäteriet)*

Flottarna hade spelat timmer över Neboträsket med hjälp av en timmerflotte. När arbetet var klart och timmerbommen tagits i land, ville de koppla av.

De köpte då brännvin av en lönnkrögare från Vestomsundet. Hela 1 kvarter, över 3 dl, till var och en.

Efter ett tag lånade de en båt och nio personer rodde från Gammelbyn mot Neboträsket i Åbyn.

Men två hade dåligt ölsinne och började bråka. De tog varandra i kragen och båten började vicka. Den var tungt lastad med kättingar för timmerdragningen.

Vid Tjörn i Södra Åbyn föll de två slagskämparna i vattnet. Fyra av de övriga skyndade till hjälp men då kantrade båten.

*De åtta i båten försökte
hjälpa slagskämparna i
vattnet.*

(AI-genererat)

Männen hade tunga vadmalskläder och kängstövlar och var dessutom berusade, vilket gjorde att de snabbt sjönk mot botten trots att det bara var 4 alnar djupt där. Några var duktiga simmare men de panikslagna männen drog varandra

ned i djupet

Tre personer överlevde genom att ta sig till den kantrade båten och hålla sig fast i den. De som överlevde var Karl Ulrik Lundström, Salmon

Persa-Lars och flottningsföreståndare Anders August Åström.

De drunknade

1. Johan Fredrik Burlin. 25 år. Dräng från Ljustheden. Ogift. Simkunnig.

2. Pehr Anton Burlin. 28 år. Dräng från Klinten och bror till Johan Fredrik. Ogift men lysning skulle ha skett söndagen därpå.

3. Olof Peter Burlin. 28 år. Lösdrivande dräng från Ljustvattnet. Ogift.

4. Anders Gustaf Johansson. 32 år. Inhysesman från Åbyn. Gift med 8-årig son.

5. Johan Fredrik Johansson. 30 år. Bondeson från Åbyn. Hustrun havande med en son som föddes på hösten.

6. Pehr Efraim Åström. 24 år. Lösdrivande dräng från Åbyn. Ogift

1887-11-05 Neboträsket

Ungefärlig drunkningsplats (Lantmäteriet)

På lördag 5/11 1887 beslöt sig tre vänner för att åka skridskor på Neboträsket. Det var Johan Oskar Burman *1875 och hans lillebror Lars Ima-

nuel Burman *1877 från Åbyn 20 och Karl Nor-mark *1873 från Bjurfors.

Men isen hade just lagt sig. Den brast under dem och de två äldsta föll i vattnet.

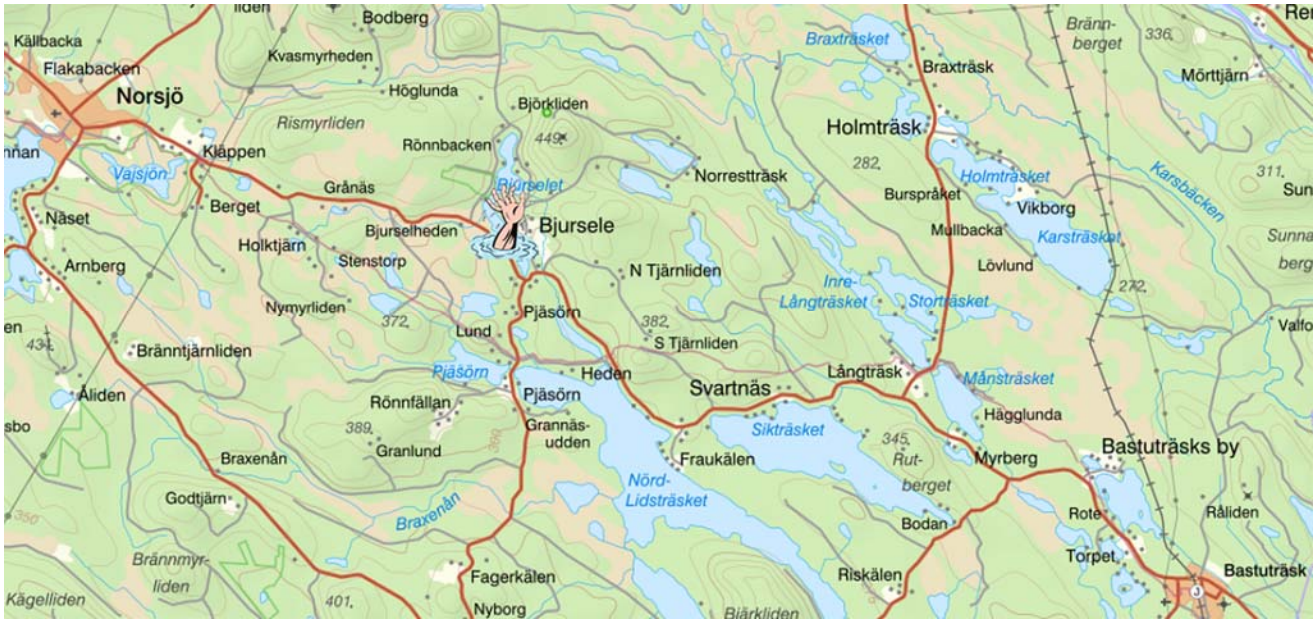
Tioårige Lar Immanuel försökte rädda sin storebror och kompisen men han var också nära att drunkna.

(AI-genererat)

Flera hörde pojkarnas rop på hjälp och skyndade dit. Pojkarna kunde snabbt dras upp ur vattnet men trots ansträngningarna för att rädda deras liv så var det försent.

Lars Imanuel bytte senare namn till Emanuel Boman som sin far och emigrerade 1904 till Michigan. År 1911 emigrerade också hans bror Oskar *1888 och bosatte sig i Alaska.

1897-11-17 Bjursele, Norsjö

Drunkningsplatsen (Lantmäteriet)

Vid niotiden på morgonen onsdag 17/11 1897 så gav sig bondesonen Karl Isak Olofsson *1875 från Bjursele och torparens Ernst Forsman *1885 från Braxträsk ut på Bjurselet med spark och skridskor med sig och en hund som följeslagare.

När de kom ut på isen lade de inte märke till att de passerade över en vak som bara frusit ihop under natten. Isen brast!

Olycksstället var mitt emot Olof Bjursells gård. Men ingen där hörde nödroppen. Men så småningom så upptäcktes hunden på isen.

En äldre bror till Karl Isak och några andra skyndade till hjälp. Men även han hamnade i vattnet men drogs upp på isen igen. De två skridskoåkarna drunknade.

(AI-genererat)

1898-10-20 Långträsket Norsjö

Olycksplatsen (Lantmäteriet)

Torsdag 20/10 1898 så gav sig arbetaren Johan Adamsson *1860 från Långträsk Norsjö och drängen Gustaf Bjurman *1878 från Bjurfors ut på sparkstötting för att stänga en dammlucka på det halvmilslånga Långträsket.

När de inte kom hem på kvällen så började man söka efter dem. Sparkstöttingarna hittades då i en vak och på iskanten återfann man vantarna.

Gustaf var ogift men Johan hade gift sig 1893 med Brita Magdalena men de hade inga barn.

(AI-genererat)

1914-05-04 Norsjö

Olycksplatsen (Lantmäteriet)

Johan Persson från Kattiskölen gifte sig 1898-01-01 med Maria Källström f. 1875. De fick nio barn där den äldste var Ernst f. 1899. Sex var i livet 1914.

Kattiskölen hade vid denna tid inga riktiga vägförbindelser. Man färdades genom markerna till Avaliden och sedan över sjön när man skulle besöka Norsjö samhälle.

Som framsynt bonde hade Johan "Tjol-Jarni" kallad skaffat sig radsåningsmaskin och till denna behövdes en del kompletterande delar när det närmade sig vårbruket.

Den 6 maj 1914 skulle hustrun Maria och sonen Ernst, 14 år, in till Norsjö för att köpa in delarna till radsåningsmaskinen. De körde häst till Avaliden och fortsatte därifrån på skidor över sjön för att ta land vid nuvarande Prästudden. Efter inköpen i samhället skulle de återvända samma väg.

Under besöket hade de talat med flera bybor som uppmanat dem se sig noga för på isen, eftersom den var mycket bedräglig så här års. De

hade dock hänvisat till att isen burit bra på morgonen, så det skulle nog gå bra på återfärden också.

Men vårsolen hade tärt på isen under dagen. I höjd med komministerbostället, ca 10 meter från Avalidlandet, brast isen under skidorna. Maria ropade på hjälp, men innan den hann fram hade både hon och sonen gått till botten.

Maria hade ca 15 kg handelsvaror i sin rygsäck och Ernst bar en tung rygsäck med maskindelar på ryggen.

I Avaliden hörde man nödrop och skyndade till för att hjälpa de nödställda. Avståndet, omkring 1,5 km, var dock för stort och de kom för sent. Det tog en kvart att bärga dem. Doktor G. Gra-pengiesser som tillkallats från Norsjö kunde bara konstatera att de var avlidna.

(AI-genererat)

Sedan återstod den tunga plikten att underrätta Johan Persson om olyckan.

De båda omkomna fick sitt sista vilorum på gamla kyrkogården i Norsjö. I december året därpå gifte Johan om sig med Hanna Höglund från Kvarnsmyrheden. De fick inga gemensamma barn men Hanna hade en son sedan tidigare.

1924-07-07 Vallsträsket i Vallen Lövånger

Olycksplatsen (Lantmäteriet)

Det var en fin sommarkväll måndag 7/7 1924. De tre Vallen-syskonen 21-åriga Johan Holmér, 19-åriga Linnéa Holmér och 16-åriga Dagmar Holmér från Vallen tyckte det skulle vara en underbar kväll för fiske i Vallsträsket.

De pratade med sina kompisar och grannar – eller om det var flick- och pojkvänner – 19-åriga Sigrid Nygren, 25-åriga Einar Stadig och 16-åriga Erik Fröberg som var fosterbarn hos handlare Johan August Lundberg.

Båten de skulle använda var en gammal livräddningsbåt som drivit iland från havet och köpts från Ursviken. Den var ca 4 m lång men mycket rank eftersom man tagit bort båtens järnköl.

De hade varit ute på sjön ett bra tag när olyckan hände vid 10-tiden ungefär 40 m från stranden. Johan Holmér som stod på roddarens sittbräda slant till med fötterna och föll mot båtens kant och båten kantrade!

Men alla sex lyckades få tag i relingen på den upp och nedvända båten. Men eftersom alla var

på samma sida så låg den djupt i vattnet. Då försökte de istället få tag i det som var kvar av båtens köl.

Men då började båten rulla. De försökte hålla sig fast genom att omväxlande ta i båtens kant och köl.

Till slut orkade Einar Stadig inte hålla sig fast längre. Han släppte taget och försvann i djupet.

Johan Holmér försökte simmande ta sig i land men i paniken simmade han åt fel håll och drunknade ett tiotal meter längre ut i sjön.

Under båtens rullningar stod den en stund på rätt köl. Sigrid bad då Erik att försöka ta sig över till andra sidan så att all tyngd inte bara fanns på ena sidan. Han lyckades med det och båten slutade rulla.

Nu lyckades Erik, Sigrid och Linnéa ta sig upp i den rättvända båten. Dagmar var fortfarande kvar i vattnet men höll sig flytande.

Erik bad de två andra att stå stilla så att båten inte skulle börja rulla igen. De stod med armarna korslagda så att de inte skulle frestas gripa tag i någon annan och dra ned denne i djupet.

Men Erik råkade stiga på båtens kant. Båten rullade och alla tre föll i vattnet där Dagmar också fanns.

Rullningarna började på nytt. Erik och Linnéa klamrade sig fast i relingen. Men Sigrids klänning satt fast i något som senare visade sig vara en av årtullarna. Hon släppte kanten och under rullningarna kom hon under båten. Men hon kom upp igen på samma sida närmast land,

Eriks och Linnéas krafter tog slut och de försvann i djupet.

Ropen på hjälp uppmärksammades av Karl Marklund på den västra stranden. De på de östra

sidan som var närmast olycksplatsen var bortresta. Karl rusade till sin båt men hade långt att ro.

När han kom fram så hittade han Sigrid i båten. Hur hon tagit sig upp visste hon inte. Karl såg Dagmars hand sticka upp ur vattnet bakom båtens akter men hann inte fram innan hon försvann.

Några minuter senare kom fler båtar till platsen och började sökandet efter de förolyckade. Men det tog en halvtimme att hitta det första offret. Doktor Bjerner som kallats till platsen gjorde hopplösa upplivningsförsök.

Draggningen fortsatte i ytterligare två timmar till dess alla fem påträffats på tre meters djup.

Tidigt på tisdagsmorgonen kördes de döda till en loge. Einars far Johan Andersson Stadig snickrade ihop kistor och på aftonen sveptes kropparna. Alla flaggor i Vallen vajade på halv stång den dagen.

På onsdagen kördes de fem kistorna dragna av lika många hästar till bårhuset i Lövånger. Den varma söndagen 20 juli jordfästes de i kyrkan av kyrkoherden Carl Edström.

De lades i en gemensam grav på kyrkogården och en minnessten restes.

1924-07-20 Fr v Erik Fröberg-Lundberg, Einar Stadig, Johan Holmér, Linnéa Holmér och Dagmar Holmér (Elof Nyström-Flinta/Skellefteå museum, färglagd)

Vid olyckan förlorade änkan Alma Holmér de tre barn som kunde ha hjälpt henne med försörjningen. Bara de tre yngsta fanns kvar. Hon levde under mycket fattiga förhållanden.

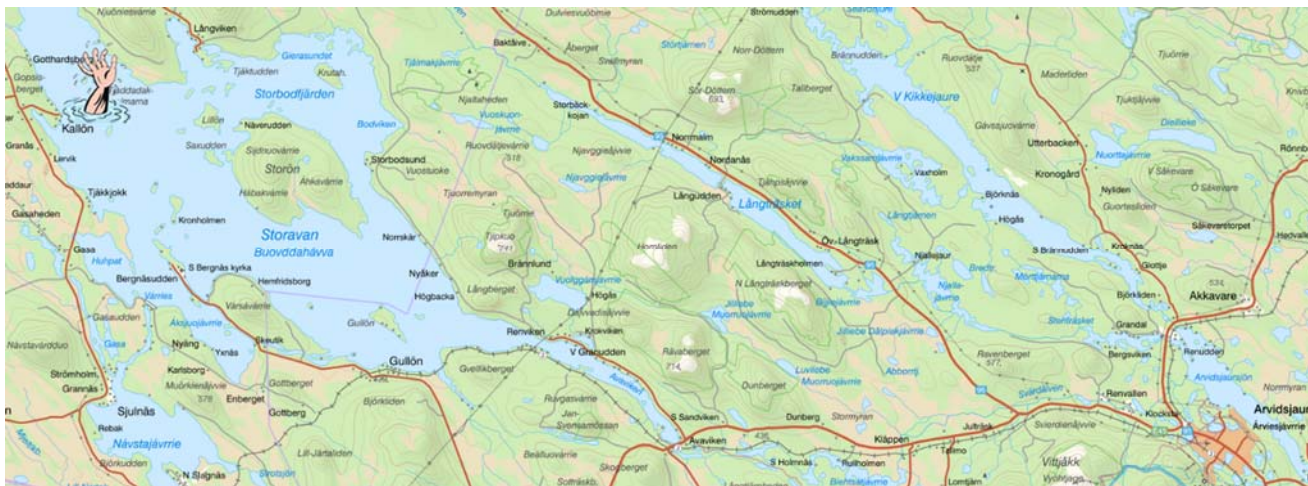
Norra Västerbotten drog igång en stor insamling för att hjälpa henne. De som tecknade sig

för bidrag på de listor som lades ut fick sina namn publicerade i tidningen!

Men sorgen och de ekonomiska bekymren tog hårt på Alma som dog i juni 1929.

Sigrid Nygren klarade sig utan men från olyckan. Fyra år efter olyckan så emigrerade hon till USA.

1946-09-19 Storavan

Olycksplatsen (Lantmäteriet)

År 1946 så bestämdes det att Långviken på östra sidan av Storavan skulle få elektrisk ström lagom till jul. Entreprenaden gick till elfirman J. G. Hedström i Skellefteå.

En av de montörer som skulle utföra arbetet var 29-årige Assar Lindberg från Bergsbyn.

Assar var gift med två minderåriga barn. Han hade arbetat i firman i nästan tio år.

(Skelleftebladet)

Montören 20-årige Henrik Hedström från Bergsbyn var ogift och brorson till innehavaren av firman.

Han hade liksom Assar arbetat ett tag med projektet och i firman i sex år.

(Skelleftebladet)

Den tredje montören var 23-årige Halvor Pedersen från Balangen i Norge. Han var bosatt i Degeberbyn och hade dagen innan börjat arbeta i firman.

Torsdag 19 september startade lastbilen med de tre montörerna från Sjulnäs med destination Kalllön. När de kom fram blev de bjudna på kaffe med dopp hos änkan Betty Laestander och hennes

far. Betty förlorade sin 27-årige man Albert i oktober 1926 på Storavans svagis. Hon försörjde sig på att sköta byns telefonväxel.

Så småningom anlände 58-årige Erik Larsson från Långviken med sin utombordare. Han var änkling med tre vuxna barn. Han försörjde sig på jordbruk och drygade ut inkomsterna genom att ordna transporter över sjön.

Så småningom gick de fyra karlarna ner till stranden för att lasta båten med ledningar, mindre stolpar och en del lampkupor. Meningen var att man skulle köra två gånger men båtresan var 8 km lång. Man tog det ödesdigra beslutet att ta allt på en gång trots att Betty varnade för överlast.

Betty såg genom fönstret hur de fyra männen styrde ut på sjön. Men en panna på spisen kokade över och hon sprang fram till spisen. Men plötsligt tystnade motorljudet. När hon rusade fram till fönstret så syntes bara några lådor på vattnet och det hördes vilda skrik från männen som hade hamnat i vattnet.

Hon sprang ned till bryggan där hennes egen båt låg förtöjd. Någon tid att alarmera folk fanns det inte utan hon satte sig själv vid årorna och rodde så fort hon orkade ut till olycksplatsen samtidigt som hon ropade att de skulle försöka hålla sig fast vid sakerna som flöt omkring.

Det hade inte varit någon sjögång men båten var för tungt lastad. När de kommit en bit ut på sjön så dök fören ned i vattnet och båten vattenfylldes och sjönk.

Den tungt lastade båten på väg ut på Stora-van.

(AI-genererat)

Larsson från Långviken var klädd i en tjock militärpäls som höll honom flytande ett tag men han hade fått en cykel över sig när båten sjönk, verktygen i fickorna tyngde, pälsen blev genomsur och vattnet var iskallt. Han försvann i djupet.

Pedersen var en duktig simmare. Han försökte hjälpa sina kamrater och fick tag i en låda som han sköt över till Lindberg. Men när denne försökte komma upp på lådan så stälpte den och han sjönk igen för att inte komma upp mer.

Hedström fick två åror av Pedersen. Men han hade inte krafter nog att hålla sig flytande. När Pedersen försökte hålla honom uppe höll han själv på att bli neddragen och måste släppa taget.

När Betty kom fram så försökte hon först rädda Hedström men just när han försökte ta tag i båten så förlorade han alla krafter och sjönk.

Pedersen lyckades själv hålla ut till dess Betty hann fram till och fick upp honom i sin båt.

Andra närboende hade hört ropen och kom till hjälp i sina båtar. Det lyckades snabbt att få upp

Larsson, men livet hade redan flytt. De andra fann man senare på dagen på 6-8 meters djup.

Betty rodde så snabbt hon kunde mot land med norrmannen. Där ringde först efter doktor Wallquist i Arjeplog, men han var inte hemma. Sedan ringde hon efter polisen och några sjuksköterskor. Alla kom snabbt till platsen.

Upplivningsförsöken lyckades inte. Samtliga fördes till Arjeplogs sjukstuga där dödsfallen bekräftades.

Halvor sov över i Bettys hem den natten och på morgonen efter kom hans chefer från Skellefteå. De värderade det sjunkna till ungefär 10,000 kr. Dessutom hade man ett tag borta en väska med pengar men den återfanns.

Betty blev hyllad i tidningarna men någon medalj fick hon aldrig. Halvor Halvorsen gifte sig och bosatte sig i Älvkarleby i Uppsala län där han avled 2015 som änklings.

Stig Sandström, www.lokalhistoriaskelleftea.se